

СТРАДАНИЕ НА СВЕТИЯ МЪЧЕНИК АНДРЕЙ СТРАТИЛАТ

Нечестивият Максимиан, който управлявал източната част на Римската империя, повдигнал повсеместно гонение срещу християните. По това време в Сирия имало един военачалник на име Антиох, човек с жесток характер и най-ревностен служител на идолите, дишащ заплахи и смъртни присъди за вярващите в Христа. Императорът му предал властта над цяла Сирия и му наредил да подложи на мъчения и смърт християните, за което бил предоставил на разпореждане значителен брой хилядоначалници с подчинените им римски войски. Сред всички хилядоначалници, като цвят на лилия сред тръни, бил последователят на Христа, Андрей, който отначало пазел в тайна святата вяра в Христа, но после, когато настъпило времето, я показал пред света, като открито пред всички изповядал Христовото име. Макар и да не бил още кръстен, но с твърда вяра хранил в сърцето си гореща любов към Христа, като се отклонявал от всяко неудобно на Бога дело и ревностно извършвал дела, съгласни с Божията воля. Заради това благочестие Бог му дарувал необикновено мъжество и храброст в битките, така че нямало равен на него в цялата римска войска. Не един път удържал блестящи победи над враговете и се ползвал сред воините с голяма слава и почит, повече от другите полководци. Веднъж многобройни полкове на персийската войска внезапно нападнали Сирия, като повдигнали война против Антиох. Поради ненадейното нападение на персите Антиох изпаднал в голяма тревога. Като си спомнил за доблестния хилядоначалник Андрей, той спешно го извикал, възложил му главното командване на

ЖИТИЯ НА СВЕТИИТЕ

войската и го нарекъл Стратилат, тоест – старши началник на военачалниците. Заповядал му да настъпи с войските срещу нападналите страната врагове и да спре придвижването им, като му казал:

– Твоего мъжество и храброст на война са известни не само на мене, но и на самия император. Ето защо те удостоих с такова високо звание. И така, аз възлагам на тебе тази ненадейно възникнала война. Вземи войската, началствуй вместо мен и се постарай да увеличиш славата, която имаш.

Като приел това поръчение, Христовият воин свети Андрей, не заради лична слава, но за слава на името на Господ Иисус Христос, пожелал да излезе срещу враговете с подобаваща доблест. Като се уподобявал обаче на древния Гедеон (Съд. 7:1), той си избрал от многобройната римска войска неголям брой воители, като добре знаел думите на светия цар Давид, че “не на конската сила Той гледа, нито към бързината на човешките нозе благоволи; Господ благоволи към ония, които Му се боят, към ония, които се уповават на Неговата милост” (Пс. 146:10-11). Изборът на свети Андрей паднал върху тези, които му посочила Божията благодат с тайнственото действие на вдъхновението на сърцето му. С тях той излязъл срещу враговете. Като видял твърде внушителните сили на противника, които като скакалци нападнали Сирийската област, свети Андрей започнал да насърчава воите си за мъжествена борба, та при своята малочисленост да не се уплашат от многобройната персийска войска. И тъй като всичките му воители се покланяли на идолите и нито един от тях не бил още християнин, той им предложил да познаят Единия, всемогъщ и страшен на война Бог, Който оказва всесилна помощ на вярващите в Него. Свети Андрей им казал:

– Братя и другари мои! Сега вие на дело можете да се убедите, че езическите богове са бесове. Бидейки самите те безсилни, никому не са в състояние да помогнат. Но има Един истински Бог, на Когото

ЖИТИЯ НА СВЕТИИТЕ

аз служа, Който е сътворил небето и земята. Той е всемогъщ и бързо изпраща помощ на всички, които Го призовават, прави ги силни на война и обръща враговете им в бягство. Ето, както виждате, срещу нас идват многобройните полкове на врага, които по своята многочисленост са много по-силни от нас. Но ако вие отхвърлите вашите суетни богове и заедно с мене призовете Единия, истинския Бог, веднага ще видите, че враговете ще се разпръснат пред вас, както изчезва дим или прах.

Когато светият казал това, всички воини, които били с него, повярвали на думите му и като призовали на помощ Христа Бога, смело се хвърлили срещу враговете. Станала гореща битка и воините на свети Андрей удържали блестяща победа, тъй като поради вярата и молитвите на светеца в помощ им се явила невидима сила отгоре, която всяла страх в персийската войска и я привела в объркване. Те отстъпили и се обърнали в бягство, а римската войска, предвождана от свети Андрей, ги преследвала и посичала с мечовете си, както се косят класовете със сърп. По такъв начин, с помощта на Христовата сила, станала славната победа на римляните над персите. Когато враговете били прогонени, всички воини, които били със свети Андрей, при вида на тази неочаквана победа, удържана с помощта на Христа, повярвали в Него, а свети Андрей започнал според силите си да ги утвърждава във вярата, като им разяснявал правилния път, водещ към спасението. Като се върнали тържествено от войната, свети Андрей и неговите воини влезли в град Антиохия, увенчани със слава. Междувременно някои от завистливите военачалници, като завидели на доблестта и славата на свети Андрей, направили донос срещу него пред Антиох, като му съобщили, че стратилат Андрей почита разпнатия Бог. Като чул за това, Антиох силно се разгневил и изпратил при него няколко мъже началници с военно звание, за да узнаят, вярно ли е това, което говорят за него. Като узнал, че действително е така, Антиох отново изпратил хора отчасти с

ЖИТИЯ НА СВЕТИИТЕ

увещания, а отчасти със заплахи и напомняне за нетърпимостта му към християните. Накрая наредил на пратениците да кажат на свети Андрей:

- Ти добре знаеш на каква мъчителна смърт предадох сина на Полиевкт, Евтимий, а заедно с него и много други последователи на християнската вяра. Никого от тях не пощадох. На какво разчиташ след всичко това и на какво се надяваш, като въздаваш божеско почитание на Човека, Който е бил разпнат на кръста?

Когато пратениците на Антиох дошли при свети Андрей и му передали тези думи, той им отвърнал в отговор:

- Думите на Антиох повече ме ободряват, отколкото да ме плашат: понеже, ако тези, за които той ми напомня, са били предадени на жестоки мъчения и са станали неговии победители и с мъченически венец са се представили пред Христа Бога, то защо и аз, заедно с тях, да не се удостоя с наследство в Неговото царство?

След като съобщили на Антиох отговора на свети Андрей, той се преизпълнил с ярост срещу него и изпратил воините си със заповед да го вържат и да му го доведат. Като седнал на съдийското място, той наредил на светеца открито пред всички да обяви желае ли да се подчини на царската заповед, или възнамерява да служи на своя Бог. Като стоял на мястото на нечестивото съдилище, пред лицето на ангелите и хората, светецът с висок глас смело изповядал Христа за истински Бог, а себе си – за Негов раб. След това мъчителят заповядал да донесат меден одър и силно да го нагорещат, за да опече на него Христовия воин. Когато нагорещили одъра дотолкова, че от него изскачали искри, Антиох казал на мъченика:

- Андрей, ти много се потруди на воинската служба, затова е редно да си починеш на това легло.

Като не дочакал палачите да го вземат, светият мъченик незабавно свалил от себе си одеждите и бързо легнал на одъра; и като лежал, се опънал като на мека постеля, мъжествено понасяйки изгарянето на тялото си. Като почувствал отначало болка, той започнал да се

ЖИТИЯ НА СВЕТИИТЕ

моли на Христа Бога да му изпрати бързо помощ. И действително, по Божие повеление, огънят незадавно загубил силата си и не можел да повреди на тялото на мъченика. В същото време Антиох заповядал да хванат и няколко други мъже от числото на воините на Андрей и да забият кръстообразно ръцете им към дървета, състоящи се от четири части. С насмешка ги разпитвал, приятно ли им е това? Като считали такова страдание за Христа твърде приятно за себе си, те казали:

– О, ако можехме да се удостоим да бъдем подражатели на нашия Господ Иисус Христос, разпънат на кръстно дърво!

След това мъчителят отново се обърнал към свети Андрей и го попитал дали достатъчно е наказан с огненото изгаряне и не желае ли да се отрече от Христа и да се обърне към почитание на боговете. На това мъченикът отговорил, че желае да претърпи докрай, понеже краят увенчава всяко започнато дело. Защото награда от Христа Бога получава не този, който добре е започнал, а този, който добре е завършил подвига си.

Мъчителят Антиох заповядал да снемат свети Андрей от медния одър, а другарите му да освободят от дърветата и ги хвърлил в тъмница, като че за да им даде време за размишление, докато не се съгласят да се обърнат към боговете, но истинската му цел била да съобщи за тях на императора, тъй като не се решавал без знанието и съгласието му да предаде на смърт такъв доблестен и високопоставен мъж, като Андрей, и неговите другари. Император Максимиан, като получил и прочел донесението на Антиох, намерил за опасно да предаде открито на смърт този знаменит воин, а заедно с него и другите воители, показали такова необикновено мъжество, за да не би да произлезе въстание и метеж във войската и да възникне поради това нова война. В отговор той написал на Антиох писмо, в което заповядал да пуснат Андрей и дружината му, като ги освободят от затвора и смъртната присъда, но в същото време дал тайно нареждане на Антиох да почака известно

ЖИТИЯ НА СВЕТИИТЕ

време и изкусно да намери за причина някое друго тяхно престъпление и да ги накаже със смърт, ако те не се откажат от вярата си и упорито останат християни. При това да ги наказва, като че не заради вярата и да ги хваща един по един. Като получил от императора такова нареждане, Антиох незабавно освободил свети Андрей и другарите му от оковите и тъмницата и ги пуснал на свобода, при което им наредил да останат в предишните си звания.

Междувременно Христовият воин, свети Андрей, като узнал по Божие откровение за този коварен замисъл на нечестивците, тайно от Антиох и заедно с всички воители, повярвали в Христа (а те били около 2593 човека), отишъл в киликийския град Тарс при епископа на този град – Петър, за да приемат свето кръщение от него, тъй като нито един от воилите му, а и самият Андрей не били още кръстени. След известно време Антиох узнал за заминаването на свети Андрей и дружината му за киликийската област и изпаднал в голям и гняв и страшна ярост. Като се посъветвал с приближените си, изпратил на управителя на Киликия Селевк писмо, в което написал:

– Знам, че си чувал за Андрей, който беше хилядоначалник в императорската войска. Днес не само той е паднал в безумие, като не се подчинява на заповедите на императора, но и много воители е обърнал към същото безумие. Както чуваме, избягал е със своите съмишленици в киликийската област. Затова, в изпълнение на заповедта на императора, заповядай да хванат Андрей и всички, които са с него, и ги прати при нас. Ако решат да окажат съпротива или да избягат, нареди да ги избият.

Като получил това писмо от Антиох, Селевк незабавно разпратил по цялата околност на Киликия пратеници да разузнаят за Андрей и воилите му. Научил, че се намират в Тарс и сам се отправил натам с войска. Като предумал с духа си, че вълците идват срещу Христовото стадо, свети Андрей помолил Тарсийския епископ,

ЖИТИЯ НА СВЕТИИТЕ

блажения Петър, и друг епископ от град Верея, на име Нон, който случайно се намирал в Тарс, незадавно да извършат над него и воините му светото тайнство Кръщение. Епископите веднага кръстили свети Андрей и цялата му дружина.

Като приел свето Кръщение, свети Андрей заедно със сподвижниците си излязъл от Тарс в местността, наричана Таксанити, но не защото се бояли от смъртта, която, напротив, много желаели заради Христа, но изпълнявайки заповедта на Господа, изразена в думите: “А кога ви пъдят от един град, бягайте в друг” (Мат. 10:23). Скоро след това в Тарс пристигнал с въоръжени като за война воини Селевк. Като не намерил там Андрей и дружината му, той се разтревожил и дори изменил лицето си от гняв, а след това, като се изпълнил със страшна ярост, се отправил да преследва стадото Христово.

Междувременно светиите напуснали предишното място и се насочили към пределите на Армения, към планината, наречена Таврос, а Селевк навсякъде ги преследвал, за да ги избие. Като минавали през различни местности на тази планина, светиите се озовали в тясно място, обкръжено от всички страни с отвесни като стени скали, към което можело да се влезе през единствен проход, като през врата в град. Тук свети Андрей се спрял с дружината си и зачакал убийците си, тъй като именно това място му било предсказано от Бога за мъченическа смърт на него и сподвижниците му. Тук свети Андрей се обърнал към дружината си със следните думи:

– Приятели, братя и деца мои, “Ето сега благоприятно време, ето сега ден на спасение” (2 Кор. 6:2; ср. Исаия 49:8). Нека единодушно и твърдо стоим в любовта Божия, както ни е заповядал нашият Господ, и да не повдигаме ръка срещу преследващите ни, но да издигнем ръцете си в молитва към Бога и в благодарение на това, че Той ни даде да доживеем до това време, когато ще получим наследство с всички светии, пострадали за Него. И така, нека се молим на Бога,

ЖИТИЯ НА СВЕТИИТЕ

както се е молел светият първомъченик Стефан, когато иудеите го убивали с камъни, като казал:

“ – Господи Иисусе, приеми духа ми” (Деян. 7:59), приеми душите на Твоите раби, които предаваме в Твоите ръце.

Като казал това, свети Андрей застанал сред дружината си, вдигнал ръце и като обърнал взор към небето, започнал да се моли така:

– Господи, Господи, велики и всесилни! Чуй молитвата на грешния и недостоеен Твой раб и на всички, които са с мене, непорочно съхранили святата вяра в Тебе, приеми с мир нашите души, покрий ги с Твоео милосърдие и ни удостой с райските обители. Владико! На Тебе се молим още и за тези, които ще почитат паметта ни. Изпълнявай всичките им молби, които водят към спасение и заради молитвата ни бъди им Помощник във всичките им нужди. А на това място, където е пролята нашата смирена кръв за Тебе, нека има извор, който да подава изцеления и да прогонва нечистите духове. На всички, които ще идват тук, дай душевно и телесно здраве и ги запази от всяко бедствие, за да се свети и прослави на това място Твоео пресвято име, на Отца, Сина и Светия дух.

Докаато свети Андрей и дружината му се молели така на Бога, настигнал ги Селевк с войните си. Като извадили мечовете си и заскърцали със зъби, те като зверове се нахвърлили на Христовото стадо. Светите Христови воители, макар и да можели като опитни и храбри в боя да се защитят в това тясно място само с един изход, но подражвайки на своя Господ, като незлобливи агънца, се предали на заколение в ръцете на убийците си. Като преклонили колене, те протегнали шияте си под мечовете и войните на Селевк без всякакво милосърдие за кратко време ги посекли. И се проляла кръвта на светиите като вода, като ручей, течащ от това място, а душите им пък, с тържество влезли в радостта на своя Господ.

ЖИТИЯ НА СВЕТИИТЕ

Светиите пострадали в деветнадесетия ден на месец август, тогава неделен ден, в два часа следобед и на мястото, където се проявя мъченическата им кръв, незабавно бликнал извор с целебна вода.

Избиването на светиите видели скрилите си на една скала споменати епископи, Петър от Тарс Киликийски и Нон от град Верея, понеже те със своите клирици следвали отдалече, като желаели да видят кончината им. Когато Селевк заедно с воините си тръгнал обратно, епископите, заедно с клириците си, дошли при телата на мъчениците и плакали над тях, а след това ги приготвили за погребение и с чест ги погребали на същото място. Те видели и извора, който бликнал по молитвите на светите мъченици, и като пили от него вода, познали целебната ѝ сила, понеже един от клириците дълго страдал от нечист дух, но когато пил от извора, нечистият дух незабавно го оставил. След погребението на светиите епископ Петър не се върнал в Тарс, тъй като Селевк започнал да го търси, за да го убие, но заедно с всички отишъл в Исаврия.

Междувременно околните жители, като узнали за целебния извор, започнали да идват при него и да донасят болните си. Те пиели вода, миели се и получавали изцеление от всякакви болести по молитвите на страдалеца за Христа Андрей и пострадалиите с него свети мъченици и по благодатта на нашия Господ Иисус Христос, на Когото, заедно с Отца и Светия Дух, да бъде чест и слава сега, всякога и във вечни векове. Амин.

© Жития на светиите, преведени на български език от църковно-славянския текст на Чети-минеите ("Четъи-Минеи") на св. Димитрий Ростовски.